

„Istoria teatrului românesc“ (compendiu)

Destinat cu precădere cercetătorilor din afara granițelor țării, compendiul* publicat în limba engleză de Institutul de Istoria Artei izbuteste să comunice multe dintre aspectele semnificative ale evoluției multiseculare a spectacolului creat în aria carpato-dunăreană.

Punctul de plecare îl constituie studiul elementelor de teatru din străvechi rituri și ceremonialuri magice din epoca geto-dacică, serbările dionisiace din cetățile grecești de pe țărmurile Pontului Euxin și demonstrațiile „mimilor“ perioadei romane.

Se subliniază, în continuare, nedezmășita vitalitate a formelor de teatru popular — jocurile țărănești cu măști, irozii, capra și alaiurile ei, păpușăria, dansul magic al călușarilor, cucii și uncheșii, caloianul, brezaia — care trec peste veacuri, ajungând din Evul Mediu până în zilele noastre.

Cu reprezentațiile de curte din Valahia și Moldova, cu spectacolele din burzurile transilvane — toate strâns legate de evenimentele sociale și politice ale respectivilor ani și lansind cei dintii „profesioniști“: pehlivani, soțari, înghititori de săbii, imblinzitori de animale... — atingem pragul secolului al XIX-lea.

Altfel spus, perioada nașterii teatrului cult la București, Iași, Blaj... Începind cu această perioadă, autorii compendiului scot în evidență caracterul militant al teatrului nostru. Și, odată cu analiza fenomenului teatral propriu-zis — observat în totalitatea aspectelor sale — se urmărește și evoluția ideilor. În acest context, critica de teatru, deși aflată la debuturi, ocupă un loc deosebit.

Viața teatrală din România perioadei interbelice apare în diversitatea manifestărilor sale. Colectivele teatrelor naționale își desfășoară activitatea paralel cu aceea a trupelor conduse de mari actori,

ceea ce duce la variație în operațiunile repertoriale, în formulele de spectacol, în stilurile scenice. Exegeza dramaturgiei originale a epocii este realizată cu acuitate. Ceea ce se întâmplă și în analizarea tendințelor — tradiționale sau avangardiste — în regie, scenografie și arta interpretării. Duelurile de idei între cronicarii de specialitate, teoreticienii și istoriograful fenomenului teatral ocupă lungi și foarte interesante paragrafe.

Fiirec, mișcarea teatrală desfășurată de-a lungul celor 40 de ani care au urmat actului istoric de la 23 august '44 constituie capitolul cel mai extins. Dinamismul specific perioadei, caracterul înnoitor se remarcă în toate direcțiile. În reorganizarea vieții teatrale și răspindirea instituțiilor profesionale de gen pe tot întinsul țării. În noile criterii filosofice și artistice care stau la baza activității scenice. În problematica majoră, social-politică, pe care o dezbat spectacolele. În faptul că piesa de idei, drama istorică cu implicații filosofice și comedia satirică domină repertoriul. În realizarea unor mijloace scenice de mai mare expresivitate, obținându-se o directă și profundă comunicare cu publicul. În reteatralizarea teatrului.

Istoria prescurtată a teatrului românesc — de la origini și până azi — este binevenită în anul marilor bilanțuri. Și vestește — nădăjduim — și istoria pe larg și în amănunt a acestei importante perioade contemporane.

Concepte pe profesionalism, interpretarea materialului, selectarea și dozarea datelor — probleme atât de gingașe într-o asemenea tentativă — sînt surmontate fără greș. Caracterizarea fenomenelor, ca și portretele dovedesc acuitate și finețe. Adesea, se emit opinii noi, curajoase. O noutate deloc neglijabilă este și aceea a încadrării spectacolului românesc cult în mișcarea de gen europeană, stabilindu-se afinități și contribuții originale ale școlii românești.

Surprinde totuși faptul că teatrul muzical — opera, opereta și revista au tradiție veche la români — nu este defel prezentat. Așa cum inexistente sînt și realizările profesioniștilor păpușari din ultimele trei decenii.

Ca să nu mai vorbim de lipsa cu totul regretabilă a ilustrațiilor. Cum se poate vorbi despre istorie teatrală, despre arta spectacolului și creatorii săi, fără a oferi nici o imagine ?

*) **An Abridged History of Romanian Theatre**, ed. Academiei Republicii Socialiste, România, 191 pagini.